

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (drugi razširjeni senat)

z dne 18. junija 2019 *

„Državne pomoči – Odločba, ki jo je izdalo arbitražno sodišče, ustanovljeno pod pokroviteljstvom Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov (ICSID) – Plačilo odškodnine, dodeljene nekaterim gospodarskim subjektom – Sklep, s katerim je bila pomoč razglašena za nezdružljivo z notranjim trgov in je bilo naloženo njeno vračilo – Pristojnost Komisije“

V zadevah T-624/15, T-694/15 in T-704/15

European Food SA s sedežem v Drăgănești (Romunija),

Starmill SRL s sedežem v Drăgănești,

Multipack SRL s sedežem v Drăgănești,

Scandic Distilleries SA s sedežem v Oradei (Romunija),

ki jih zastopajo K. Struckmann in G. Forwood, odvetnika, ter A. Kadri, solicitor,

tožeče stranke v zadevi T-624/15,

Ioan Micula, stanujoč v Oradei, ki ga zastopajo K. Struckmann, G. Forwood in A. Kadri,

tožeča stranka v zadevi T-694/15,

Viorel Micula, stanujoč v Oradei,

European Drinks SA s sedežem v Ștei (Romunija),

Rieni Drinks SA s sedežem v Rieni (Romunija),

Transilvania General Import-Export SRL s sedežem v Oradei,

West Leasing International SRL s sedežem v Pântășești (Romunija),

ki so jih sprva zastopali J. Derenne, D. Vallindas, odvetnika, A. Dashwood, barrister, in V. Korom, solicitor, nato J. Derenne, D. Vallindas in A. Dashwood,

tožeče stranke v zadevi T-704/15,

proti

* Jezik postopka: angleščina.

Evropski komisiji, ki jo zastopata P.-J. Loewenthal in T. Maxian Rusche, agenta,

tožena stranka,

ob intervenciji

Kraljevine Španije, ki jo zastopata S. Centeno Huerta in A. Rubio González, agenta,

in

Madžarske, ki so jo je sprva zastopali M. Fehér, G. Koós in M. Bóra, nato M. Fehér in G. Koós, agenti,

intervenientki,

zaradi treh tožb na podlagi člena 263 PDEU za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije (EU) 2015/1470 z dne 30. marca 2015 o državni pomoči SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) Romunije – Arbitražna odločba o zadevi Micula proti Romuniji z dne 11. decembra 2013 (UL 2015, L 232, str. 43),

SPLOŠNO SODIŠČE (drugi razširjeni senat),

v sestavi M. Prek (poročevalec), predsednik, E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke, sodniki, in J. Costeira, sodnica,

sodni tajnik: P. Cullen, administrator,

na podlagi pisnega dela postopka in obravnave z dne 20. marca 2018

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

- 1 Tožeče stranke, družbe European Food SA, Starmill SRL, Multipack SRL in Scandic Distilleries SA v zadevi T-624/15, Ioan Micula v zadevi T-694/15 ter Viorel Micula in družbe European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Transilvania General Import-Export SRL in West Leasing International SRL v zadevi T-704/15 so bile v Sklepu Komisije (EU) 2015/1470 z dne 30. marca 2015 o državni pomoči SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) Romunije – Arbitražna odločba o zadevi Micula proti Romuniji z dne 11. decembra 2013 (UL 2015, L 232, str. 43, v nadaljevanju: izpodbijani sklep) imenovane kot upravičenci do odškodnine, dodeljene z arbitražno odločbo (v nadaljevanju: arbitražna odločba), ki jo je 11. decembra 2013 v zadevi ARB/05/20, Micula in drugi proti Romuniji, izdalo arbitražno sodišče (v nadaljevanju: arbitražno sodišče), ustanovljeno pod pokroviteljstvom Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov (ICSID).
- 2 Ioan in Viorel Micula, švedska državljana s prebivališčem v Romuniji, sta večinska delničarja skupine European Food and Drinks Group (EFDG), katere dejavnosti se nanašajo na proizvodnjo hrane in pijače v regiji Ștei-Nucet, okrožje Bihor, Romunija. Družbe European Food, Starmill, Multipack, Scandic Distilleries, European Drinks, Rieni Drinks, Transilvania General Import-Export in West Leasing International pripadajo skupini EFDG.

Romunska zakonodaja in naložbe tožečih strank

- 3 Evropski sporazum o pridružitvi med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami na eni strani ter Romunijo na drugi strani (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 59, str. 3, v nadaljevanju: Evropski sporazum) je začel veljati 1. februarja 1995. V skladu s členom 64(1)(iii) tega sporazuma je s pravilnim delovanjem Evropskega sporazuma nezdržljiva vsaka državna pomoč, ki izkrivlja ali grozi, da bo izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji določenega blaga, če lahko vpliva na trgovino med Evropskimi skupnostmi in Romunijo. V skladu s členom 64(2) Evropskega sporazuma so se vsa ravnanja, ki so bila v nasprotju s tem členom, ocenjevala „po merilih, ki izhajajo iz uporabe pravil iz členov 85, 86 in 92 Pogodbe [EGS, zdaj členi 101, 102 in 107 PDEU]“. Poleg tega sta člena 69 in 71 Evropskega sporazuma Romunijo zavezovala k uskladitvi njene nacionalne zakonodaje s pravnim redom Skupnosti.
- 4 Romunija je zaradi izpolnjevanja obveznosti uskladitve iz Evropskega sporazuma leta 1999 sprejela zakon št. 143/1999 o državni pomoči, ki je začel veljati 1. januarja 2000. Ta zakon, ki je vseboval enako opredelitev državne pomoči kot člen 64 Evropskega sporazuma in pravo Evropske unije, je Consiliul Concurenței (svet za konkurenco, Romunija) in Oficiul Concurenței (urad za varstvo konkurence, Romunija) imenoval za nacionalna organa, ki sta odgovorna za nadzor državnih pomoči in pristojna za oceno združljivosti državnih pomoči, ki jih je Romunija dodelila podjetjem.
- 5 Romunski organi so 2. oktobra 1998 sprejeli izredni odlok vlade št. 24/1998 (v nadaljevanju: EGO 24), s katerim so nekaterim vlagateljem v prikrajšanih regijah, ki so pridobili trajno investitorsko potrdilo, odobrili več spodbud, med njimi zlasti olajšave, kot so oprostitve plačila carinskih dajatev in davka na dodano vrednost za stroje, vračilo carinskih dajatev za surovine ter oprostitve plačila davka od dohodkov pravnih oseb, dokler je zadevno območje veljalo za prikrajšano regijo.
- 6 Romunska vlada je določila, katere regije se opredelijo za prikrajšane, in je trajanje te opredelitve določila na največ 10 let. Navedena vlada je s sklepom z dne 25. marca 1999, ki velja od 1. aprila 1999, rudarsko območje Ștei-Nucet v okrožju Bihor razglasila za prikrajšano regijo za obdobje 10 let.
- 7 Svet za konkurenco je 15. maja 2000 sprejel sklep št. 244/2000, s katerim je ugotovil, da je treba več spodbud, dodeljenih v okviru EGO 24, šteti za državno pomoč za tekoče poslovanje, ki povzroča izkrivljanje konkurence, zato jih je treba ukiniti.
- 8 1. julija 2000 je začel veljati izredni odlok vlade št. 75/2000 (v nadaljevanju: EGO 75), s katerim je bil spremenjen EGO 24 (v nadaljevanju skupaj: EGO).
- 9 Svet za konkurenco je pri Curtea de Apel București (pritožbeno sodišče v Bukarešti, Romunija) uveljavljal, da njegov sklep št. 244/2000 kljub sprejetju EGO 75 ni bil izveden. Ta tožba je bila 26. januarja 2001 zavržena z utemeljitvijo, da je treba EGO 75 šteti za zakonodajni, in ne upravni ukrep, in da zato svet za konkurenco v skladu z zakonom št. 143/1999 ni mogel izpodbijati njegove zakonitosti. To odločbo je 19. februarja 2002 potrdilo Înalta Curte de Casație și Justiție (vrhovno kasacijsko sodišče, Romunija).
- 10 Na podlagi trajnega investitorskega potrdila, ki ga je družba European Food prejela 1. junija 2000, družbi Starmill in Multipack pa 17. maja 2002, so te družbe na rudarskem območju Ștei-Nucet opravile nekatere naložbe.
- 11 Romunija je februarja 2000 začela pristopna pogajanja z Unijo. Unija je v okviru teh pogajanj v skupnem stališču z dne 21. novembra 2001 ugotovila, da je v Romuniji „veliko obstoječih in novih nezdržljivih shem pomoči, ki niso usklajene s pravnim redom EU“, vključno z „olajšavami, dodeljenimi v skladu z [EGO]“.

- 12 Romunija je 26. avgusta 2004 z razlago, da „[je treba] zaradi izpolnjevanja meril, opredeljenih v pravilih Skupnosti o državni pomoči, in zaradi dokončanja pogajanj iz poglavja št. 6 (Konkurenčna politika) iz nacionalne zakonodaje izločiti vse oblike državne pomoči, ki niso združljive s pravnim redom Skupnosti na tem področju“, razveljavila vse spodbude, dodeljene v skladu z EGO, razen olajšave za davek od dohodkov pravnih oseb. Ta razveljavitev je začela veljati 22. februarja 2005.
- 13 Romunija je 1. januarja 2007 pristopila k Uniji. Ne EGO 24 ne EGO 75 v odstavku 1 naslova 2, „Politika konkurence“, iz Priloge V k Aktu o pogojih pristopa Republike Bolgarije in Romunije in prilagoditvah Pogodb, na katerih temelji Evropska unija (UL 2005, L 157, str. 203, v nadaljevanju: Akt o pristopu) nista omenjena kot ukrepa pomoči, ki bi se ob tem pristopu štela za obstoječo pomoč.

Arbitražni postopek

- 14 Bilateralni investicijski sporazum, ki sta ga 29. maja 2002 sklenili vlada Kraljevine Švedske in romunska vlada za spodbujanje in medsebojno zaščito naložb (v nadaljevanju: BIS), je začel veljati 1. julija 2003. Ta sporazum je za vlagatelje iz vsake od obeh držav (tudi za naložbe, sklenjene pred začetkom veljavnosti BIS) določal nekatere varstvene ukrepe, kadar so vlagatelji iz ene države vlagali v drugo državo. Člen 2(3) BIS med drugim določa, da „vsaka pogodbenica vselej zagotovi pošteno in enakopravno obravnavo naložb vlagateljev iz druge pogodbenice ter teh vlagateljev ne ovira s samovoljnimi ali diskriminatornimi ukrepi pri vodenju, upravljanju, vzdrževanju, uporabi, uživanju ali odsvojitvi teh naložb“. Poleg tega člen 7 BIS določa, da spore med vlagatelji in državami podpisnicami rešuje zlasti arbitražno sodišče pod okriljem ICSID.
- 15 Po preklicu spodbud za naložbe, določenih v EGO, je pet tožečih strank, in sicer I. in V. Micula ter družbe European Food, Starmill in Multipack (v nadaljevanju: arbitražni tožniki), predlagalo ustanovitev arbitražnega sodišča v skladu s členom 7 BIS.
- 16 Arbitražno sodišče je s sklepom z dne 24. septembra 2008 presodilo, da so zahtevki arbitražnih tožnikov dopustni. Arbitražni tožniki so prvotno zahtevali, da se preklicane spodbude za naložbe ponovno vzpostavijo. Nato so svoj zahtevek delno umaknili in zahtevali odškodnino za škodo, nastalo zaradi preklica navedenih spodbud. Navedeni tožniki so Romuniji očitali, da je s preklicem spodbud kršila legitimna pričakovanja vlagateljev, da bodo spodbude v bistvu na voljo do 1. aprila 2009. Po mnenju tožnikov je torej Romunija kršila svojo obveznost poštene in pravične obravnave, do katere so bili v skladu s členom 2(3) BIS kot švedski vlagatelji upravičeni.
- 17 V arbitražnem postopku je Evropska komisija intervenirala kot *amicus curiae*. V okviru intervencije je Komisija 20. julija 2009 trdila, da so bile spodbude iz naslova EGO 24 „nezdružljive s pravili Skupnosti o državni pomoči“, pri čemer je zlasti opozorila, da „spodbude niso spoštovale zahtev prava Skupnosti glede upravičenih stroškov in intenzivnosti pomoči [ter da] je šlo pri olajšavah za pomoč za tekoče poslovanje, ki je v skladu s pravili o regionalni pomoči prepovedana“. Komisija je tako trdila, da bi „vsakršna odločitev sodišča o ponovni uvedbi privilegijev, ki jih je Romunija ukinila, ali dodelitvi odškodnin arbitražnim tožnikom za izgubo teh privilegijev privedla do odobritve nove pomoči, kar pa ne bi bilo združljivo s Pogodbo [DEU]“, in da „izvršitev [kakršne koli odločbe, ki bi od Romunije zahtevala ponovno vzpostavitev naložbenih shem, za katere je bilo med pristopnimi pogajanja ugotovljeno, da niso združljive z notranjim trgov,] torej ni mogoča, če bi bila v nasprotju s pravili politike Evropske unije o državni pomoči“.

- 18 Arbitražno sodišče je z arbitražno odločbo arbitražnim tožnikom dodelilo odškodnino v breme Romunije v znesku 791.882.452 romunskih levov (RON) (približno 178 milijonov EUR). Arbitražno sodišče je odločilo:

„[Z] razveljavitvijo spodbud iz EGO 24 pred 1. aprilom 2009 Romunija ni ravnala nerazumno ali v slabi veri (nerazumno je [Romunija] ravnala le s tem, ko je po prekinitvi spodbud ohranila obveznosti vlagateljev). Vendar [arbitražno] sodišče zaključi [...], da je Romunija prekršila legitimna pričakovanja [arbitražnih] tožnikov, da bodo spodbude v pretežno enaki obliki na voljo do 1. aprila 2009. Poleg tega Romunija ni delovala pregledno, s tem ko [navedenih] tožnikov ni pravočasno obvestila, da bo to ureditev ukinila pred navedenim datumom izteka. Sodišče zato meni, da Romunija ni ‚zagotovila poštene in pravične obravnave naložb‘ [arbitražnih] tožnikov v smislu člena 2(3) BIS.“

- 19 Arbitražno sodišče je arbitražnim tožnikom med drugim dodelilo odškodnino, kot sledi:
- 85.100.000 RON zaradi preklica olajšav za surovine in povečanje stroškov sladkorja, ki je temu sledilo;
 - 17.500.000 RON za povečanje stroškov drugih surovin;
 - 18.133.229 RON za izgubo sposobnosti ustvarjanja zalog sladkorja po nižjih cenah;
 - 255.700.000 RON za izgubljeni dobiček od prodaj končnega blaga, ki niso bile izvedene;
 - poleg tega je arbitražno sodišče Romuniji naložilo plačilo obresti, obračunanih od 1. marca 2007 za povečane stroške sladkorja in drugih surovin, od 1. novembra 2009 za izgubo sposobnosti ustvarjanja zalog sladkorja in od 1. maja 2008 za izgubljeni dobiček.
- 20 Romunija je 18. aprila 2014 pri začasnem odboru vložila predlog za razveljavev arbitražne odločbe na podlagi člena 52 Konvencije o reševanju investicijskih sporov med državami in državljani drugih držav z dne 18. marca 1965 (v nadaljevanju: konvencija ICSID). V tem okviru je začasni odbor 7. septembra 2014 razveljavil začasno prekinitev izvršitve arbitražne odločbe, ki jo je sprva odobril, ker se Romunija po posvetovanju s Komisijo v zvezi s tem ni mogla brezpogojno zavezati, kot je to od nje zahteval navedeni odbor, da bo izvršila arbitražno odločbo, tudi če bi to povzročilo kršitev njenih obveznosti, ki jih ima zlasti v skladu s pravom Unije, in ne glede na kakršen koli sklep, ki bi ga sprejela Komisija.
- 21 Komisija je 15. oktobra 2014 začasni odbor zaprosila za dovoljenje, da v postopku razveljavitve intervenira kot stranka, ki ni v sporu. Začasni odbor je predlogu za intervencijo ugodil 4. decembra 2014 in Komisija je svoje stališče kot *amicus curiae* v tem postopku predložila 9. januarja 2015. Ob sprejetju izpodbijanega sklepa je postopek za razveljavev arbitražne odločbe še potekal.

Pravna sredstva arbitražnih tožnikov pred nacionalnimi sodišči za priznanje in izvršitev arbitražne odločbe

- 22 Štirje tožniki (družbe European Food, Starmill in Multipack ter I. Micula) so 18. marca 2014 v Romuniji sprožili sodne postopke za izvršitev arbitražne odločbe v skladu s členom 54 konvencije ICSID ter zahtevali plačilo 80 % dolgovanega zneska in pripadajočih obresti.
- 23 Tribunal București (sodišče v Bukarešti, Romunija) je 24. marca 2014 dovolilo izvršitev arbitražne odločbe, saj je menilo, da je arbitražna odločba v skladu s členom 54 konvencije ICSID neposredno izvršljiv akt in da jo je treba obravnavati kot pravnomočno sodbu, izdano na nacionalni ravni, s čimer je torej izključilo postopek za priznanje navedene odločbe na podlagi romunskega zakonika o civilnem

postopku. Sodni izvršitelj je 30. marca 2014 začel postopek za izvršitev arbitražne odločbe, tako da je romunskemu ministrstvu za finance določil šestmesečni rok, da štirim tožnikom v skladu z arbitražno odločbo izplača 80 % dolgovanega zneska, skupaj z obrestmi in drugimi stroški.

- 24 Romunija je prisilno izvršitev arbitražne odločbe izpodbijala pri Tribunal București (sodišče v Bukarešti) in predlagala sprejetje začasnih ukrepov, in sicer začasno prekinitev izvršitve, dokler to sodišče vsebinsko ne odloči o tej zadevi. To sodišče je 14. maja 2014 začasno prekinilo izvršitev odločbe do sprejetja sodbe glede utemeljenosti izpodbijanja in glede predloga za začasno prekinitev prisilne izvršitve. Komisija je 26. maja 2014 intervenirala v tem postopku v skladu s členom 23a(2) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [108 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339). Zadnjenavedena je Tribunal București (sodišče v Bukarešti) pozvala, naj prekine in razveljavi prisilno izvršitev arbitražne odločbe ter Sodišču Evropske unije predloži vprašanji za predhodno odločanje v skladu s členom 267 PDEU.
- 25 Tribunal București (sodišče v Bukarešti) je 23. septembra 2014 odločilo v zadevi o začasnih ukrepih in razveljavilo začasno prekinitev ter zavrnilo predlog Romunije za začasno prekinitev izvršitve arbitražne odločbe, ker naj bi začasni odbor ICSID 7. septembra 2014 razveljavil začasno prekinitev izvršitve te sodbe (glej točko 20 zgoraj). Romunija je 30. septembra 2014 vložila pritožbo zoper sodbo z dne 23. septembra 2014. Tribunal București (sodišče v Bukarešti) je 13. oktobra 2014 zavrnilo zahtevo za predložitev vprašanj Sodišču Evropske unije v predhodno odločanje. Romunija je 17. oktobra 2014 po sklepu Komisije z dne 1. oktobra 2014 o začetku formalnega postopka preiskave, določenega v členu 108(2) PDEU, v okviru zadeve, v kateri je odločalo Tribunal București (sodišče v Bukarešti), znova zaprosila za sprejetje začasnih ukrepov v obliki začasne prekinitve prisilne izvršitve arbitražne odločbe.
- 26 Tribunal București (sodišče v Bukarešti) je 24. novembra 2014 zavrnilo tudi tožbo Romunije zoper izvršitev odredbe z dne 24. marca 2014, vključno s predlogom za sprejetje začasnih ukrepov z dne 17. oktobra 2014. Romunija je 14. januarja 2015 zoper to sodbo vložila pritožbo.
- 27 Curtea de Apel București (pritožbeno sodišče v Bukarešti) je 24. februarja 2015 razveljavilo sodbo Tribunal București (sodišče v Bukarešti) z dne 23. septembra 2014 in začasno prekinilo prisilno izvršitev do izdaje sodbe v pritožbenem postopku zoper sodbo istega sodišča z dne 24. novembra 2014. Komisija se je odločila zaprositi za dovoljenje za intervencijo v tem pritožbenem postopku na podlagi člena 23a(2) Uredbe št. 659/1999.
- 28 V. Micula je pri sodiščih Belgije, Francije, Luksemburga, Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska ter Združenih držav vložil več predlogov za priznanje arbitražne odločbe v okviru postopka za razglasitev izvršljivosti ali postopka *ex parte*. I. Micula ter družbe European Food, Starmill in Multipack so prav tako vložili predlog za priznanje arbitražne odločbe v okviru postopka *ex parte* v Združenih državah. Ti postopki so v pisni fazi postopka pred Splošnim sodiščem še vedno potekali.

Izvršitev arbitražne odločbe, formalni postopek preiskave in izpodbijani sklep

- 29 Službe Komisije so 31. januarja 2014 romunske organe obvestile, da bi izvedba ali izvršitev arbitražne odločbe pomenili novo pomoč in bi ju bilo treba priglasiti Komisiji.
- 30 Romunske oblasti so 20. februarja 2014 službe Komisije obvestile, da so izplačale del odškodnine, ki jo je arbitražno sodišče dodelilo arbitražnim tožnikom, tako da so odbile davke, ki jih je romunskim oblastem dolgoval eden od tožnikov (družba European Food). Odpisani davčni dolg je znašal 337.492.864 RON (približno 76.000.000 EUR). Poleg tega je Romunija pri službah Komisije zaprosila za dodatna pojasnila glede možnosti plačila neporavnane zneska fizični osebi (V. in I. Miculi ali kateri koli drugi fizični osebi, ki ji je lahko terjatev odstopljena).

- 31 Službe Komisije so 12. marca 2014 Romunijo zaprosile za dodatne informacije o ukrepih, ki jih je ta nameravala sprejeti za nadaljnjo izvedbo ali izvršitev arbitražne odločbe. Romunija je te informacije predložila v dopisu z dne 26. marca 2014.
- 32 Službe Komisije so romunske organe z dopisom z dne 1. aprila 2014 opozorile, da lahko Komisija izda odredbo o začasni prekinitvi, da bi zagotovila, da se nezdržljive državne pomoči ne bodo več izplačevale, in Romunijo pozvale k predložitvi pripomb v zvezi s tem. Romunija je v dopisu z dne 7. aprila 2014 izjavila, da ne želi predložiti pripomb o tej možnosti.
- 33 Komisija je 26. maja 2014 sprejela Sklep C(2014) 3192, s katerim je od Romunije v skladu s členom 11(1) Uredbe št. 659/1999 zahtevala, naj nemudoma ustavi vse ukrepe, ki bi lahko pripeljali do izvedbe ali izvršitve arbitražne odločbe, saj bi taki ukrepi pomenili nezakonito državno pomoč, in sicer dokler Komisija ne sprejme končne odločitve o združljivosti te državne pomoči z notranjim trgov.
- 34 Komisija je z dopisom z dne 1. oktobra 2014 Romunijo obvestila, da se je v zvezi z delno izvršitvijo arbitražne odločbe s strani Romunije leta 2014 (glej točko 30 zgoraj) in z vsakršno nadaljnjo izvedbo ali izvršitvijo arbitražne odločbe odločila začeti formalni postopek preiskave iz člena 108(2) PDEU. V tem sklepu, ki je bil 7. novembra 2014 objavljen v *Uradnem listu Evropske unije*, je Komisija zadevne stranke pozvala k predložitvi pripomb.
- 35 Sodni izvršitelj, ki ga je imenovalo Tribunal București (sodišče v Bukarešti), je 31. oktobra 2014 izdal odredbo o zaplembi računov romunskega ministrstva za finance in zahteval izvršitev v višini 80 % odškodnine, dodeljene z arbitražno odločbo. Ob sprejetju izpodbijanega sklepa so bili računi, ki jih je romunsko ministrstvo za finance odprlo pri državni blagajni in bankah, blokirani.
- 36 Romunija je 26. novembra 2014 predložila pripombe glede odločitve o sprožitvi formalnega postopka preiskave iz člena 108(2) PDEU. Tožniki so kot zainteresirane stranke predložili pripombe 8. decembra 2014, potem ko jim je Komisija zavrnila prošnjo za podaljšanje roka, ki so ga imeli na voljo za predložitev pripomb. Pripombe tožnikov so bile posredovane Romuniji, ki je imela možnost, da nanje odgovori. Romunija je pripombe glede pripomb tožnikov vložila 27. januarja 2015.
- 37 Tožniki so zaprosili tudi za vpogled v vso korespondenco med Komisijo in Romunijo v spisu te zadeve. Ta prošnja je bila zavrnjena 19. decembra 2014, zavrnitev pa je bila potrjena 2. marca 2015.
- 38 Sodni izvršitelj je 5. januarja 2015 na računih romunskega ministrstva za finance zasegel znesek v višini 36.484.232 RON (približno 8.100.000 EUR). Od tega zneska je nato 34.004.232 RON (približno 7.560.000 EUR) v enakih delih nakazal trem od petih arbitražnih tožnikov, preostanek pa je obdržal kot plačilo za delo. Sodni izvršitelj je med 5. in 25. februarjem 2015 romunskemu ministrstvu za finance na računih zasegel še 9.197.482 RON (približno 2.000.000 EUR). Navedeno ministrstvo je 9. marca 2015 na blokirani račun, odprt v imenu petih tožnikov, prostovoljno nakazalo preostali znesek, dolgovan v skladu z arbitražno odločbo, torej 472.788.675 RON (približno 106.500.000 EUR, vključno s stroški prisilne izvršbe, in sicer 6.028.608 RON). Vendar lahko navedenih pet tožnikov denar dvigne le, če Komisija odloči, da je državna pomoč, ki je bila dodeljena na podlagi odločbe, združljiva z notranjim trgov.
- 39 Romunski organi so Komisijo z dopisoma z dne 9. in 11. marca 2015 obvestili o zaplembah, izvedenih med 5. in 25. februarjem 2015, in o prostovoljnem izplačilu na blokirani račun, odprt v imenu petih arbitražnih tožnikov, ki predstavlja preostali znesek, dolgovan v skladu z arbitražno odločbo.
- 40 Po mnenju romunskih organov je bila arbitražna odločba v celoti izvedena.
- 41 Komisija je 30. marca 2015 sprejela izpodbijani sklep.

42 Izpodbijani sklep določa:

„Člen 1

Plačilo odškodnine, ki jo je dodelilo arbitražno sodišče, [...] z [arbitražno] odločbo [...] gospodarski enoti, ki jo sestavljajo Viorel Micula, Ioan Micula, [...] European Food, [...] Starmill, [...] Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export in West Leasing, pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) [PDEU], ki je nezdružljiva z notranjim trgov.

Člen 2

1. Romunija ne sme izplačati nobene nezdružljive pomoči iz člena 1 in ji je treba povrniti vse nezdružljive pomoči iz člena 1, ki so bile že izplačane kateremu koli subjektu, ki tvori gospodarsko enoto, ki je prejela takšno pomoč v okviru delne izvedbe ali izvršitve arbitražne odločbe [...], ter vse pomoči, izplačane kateremu koli subjektu, ki tvori gospodarsko enoto, ki je prejela takšno pomoč v okviru delne izvedbe ali izvršitve arbitražne odločbe [...], o katerih Komisija ni bila obveščena ali se izplačajo po datumu sprejetja tega sklepa.

2. Viorel Micula, Ioan Micula, [...] European Food, [...] Starmill, [...] Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export in West Leasing imajo solidarno odgovornost za vračilo državne pomoči, ki jo je kateri koli od njih prejel od države Romunije.

3. Zneski, ki jih je treba vrniti, izhajajo iz izvedbe ali izvršitve odločbe [...] (glavnica in obresti).

4. Zneski, ki jih je treba vrniti, vključujejo obresti od datuma, ko so bili dani na voljo upravičencem, do datuma njihovega dejanskega vračila.

5. Romunija mora sporočiti točne datume, ko je bila državna pomoč dana na voljo zadevnim upravičencem.

6. Obresti se izračunajo z obrestnoobrestnim računom v skladu s poglavjem V Uredbe Komisije (ES) št. 794/2004.

7. Romunija zagotovi, da se po datumu sprejetja tega sklepa ne izplača več nobena pomoč iz člena 1.

Člen 3

1. Vračilo pomoči iz člena 1 se izvede takoj in učinkovito.

2. Romunija zagotovi, da se ta sklep izvrši v štirih mesecih od datuma uradnega obvestila o tem sklepu.

Člen 4

1. Romunija v dveh mesecih po uradnem obvestilu o tem sklepu predloži naslednje podatke:

- (a) skupni znesek pomoči, ki jo je prejel posamezni subjekt iz člena 1 tega sklepa;
- (b) podroben opis že sprejetih in načrtovanih ukrepov za uskladitev s tem sklepom;
- (c) dokumente, ki dokazujejo, da je bilo upravičencem odrejeno vračilo pomoči.

2. Romunija Komisijo obvešča o napredku v zvezi s sprejetimi nacionalnimi ukrepi za izvajanje tega sklepa, dokler se ne izvede vračilo pomoči iz člena 1. Na zahtevo Komisije takoj predloži informacije o že sprejetih in načrtovanih ukrepih za uskladitev s tem sklepom. Prav tako predloži podrobne informacije o zneskih pomoči in obrestih za vračilo, ki so jih upravičenci že vrnili.

Člen 5

Ta sklep je naslovljen na Romunijo.“

Postopki in predlogi strank

- 43 Tožeče stranke so 6. novembra 2015 (zadeva T-624/15), 30. novembra 2015 (zadeva T-694/15) in 28. novembra 2015 (zadeva T-704/15) v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile te tožbe.
- 44 Predsednik četrtega senata Splošnega sodišča je s sklepi z dne 18. marca in 21. aprila 2016 (zadeva T-624/15), z dne 18. marca in 22. aprila 2016 (zadeva T-694/15) ter z dne 25. maja in 21. aprila 2016 (zadeva T-704/15) Kraljevini Španiji in Madžarski dovolil intervenirati v podporo predlogom Komisije.
- 45 Kraljevina Španija in Madžarska sta 13. in 14. julija 2016 (zadevi T-624/15 in T-694/15) ter 14. julija 2016 (zadeva T-704/15) v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili svoji intervencijski vlogi. Tožeče stranke so stališča o teh vlogah predložile v predpisanih rokih.
- 46 Po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča je bil sodnik poročevalec razporejen v drugi senat, ki so mu bile zato dodeljene obravnavane zadeve.
- 47 Tožeče stranke so 27. februarja 2017 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile predlog za združitev zadev T-624/15, T-694/15 in T-704/15 za ustni del postopka. Komisija je v stališču o predlogu za združitev z dne 14. marca 2017 podala soglasje k združitvi zadev T-624/15 in T-694/15, vendar je nasprotovala združitvi teh zadev z zadevo T-704/15.
- 48 Z vlogami, ki so jih 21. februarja 2017 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča v zadevah T-624/15 in T-694/15 vložile tožeče stranke ter 4. maja 2017 v zadevah T-624/15, T-694/15 in T-704/15 Komisija, so te zahtevale prednostno obravnavo. Temu predlogu je predsednik drugega senata ugodil s sklepom z dne 22. maja 2017.
- 49 Splošno sodišče je na predlog drugega senata na podlagi člena 28 Poslovnika Splošnega sodišča odločilo, da zadevo predodeli razširjenemu senatu.
- 50 Z odločbo predsednika drugega razširjenega senata Splošnega sodišča z dne 7. februarja 2018 so bile zadeve T-624/15, T-694/15 in T-704/15 v skladu s členom 68(2) Poslovnika združene za ustni del postopka.
- 51 Splošno sodišče (drugi razširjeni senat) je na predlog sodnika poročevalca odločilo, da začne ustni del postopka.
- 52 Stranke so na obravnavi 20. marca 2018 podale ustne navedbe.
- 53 Splošno sodišče (drugi razširjeni senat) je s sklepom z dne 28. maja 2018, ker je menilo, da je treba glavne stranke pozvati k predložitvi stališč glede morebitne združitve zadev T-624/15, T-694/15 in T-704/15 za izdajo končne odločbe, na podlagi člena 113 Poslovnika odredilo ponovno odprtje ustnega dela postopka. Glavne stranke so stališča predložile v predpisanem roku.

54 V zadevah T-624/15 in T-694/15 tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:

- izpodbijani sklep razglasi za ničen;
- podredno, izpodbijani sklep razglasi za ničen v delu, v katerem:
 - se nanaša na vsako od njih v teh dveh zadevah;
 - Romuniji preprečuje izvršitev arbitražne odločbe;
 - Romuniji nalaga, da izterja vse nezdružljive pomoči;
 - tožečim strankam nalaga solidarno odgovornost za vračilo državne pomoči, ki jo je prejel kateri koli subjekt iz člena 2(2) tega sklepa;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

55 V zadevi T-704/15 tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:

- izpodbijani sklep razglasi za ničen;
- podredno, izpodbijani sklep razglasi za ničen v delu, v katerem:
 - V. Miculo opredeljuje kot „podjetje“ in ga šteje za del gospodarske enote, ki je prejemnica pomoči;
 - upravičenca do pomoči opredeljuje kot gospodarsko enoto, ki jo sestavljajo V. in I. Micula ter družbe European Food, Starmill, Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export in West Leasing International;
 - v členu 2(2) določa, da so V. in I. Micula ter družbe European Food, Starmill, Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export in West Leasing International solidarno odgovorni za vračilo državne pomoči, ki so jo prejeli;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

56 V zadevah T-624/15, T-694/15 in T-704/15 Komisija, ki jo podpirata intervenientki, Splošnemu sodišču predlaga, naj:

- tožbe kot neutemeljene zavrne;
- tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

Pravo

57 Te zadeve se na podlagi člena 68 Poslovnika združijo za izdajo končne odločbe.

58 Tožeče stranke v podporo vsaki od tožb navajajo osem tožbenih razlogov, od katerih so nekateri razdeljeni na več delov in ki jih je treba združiti v sedem tožbenih razlogov ter predstaviti v tem vrstnem redu: prvič, nepristojnost Komisije za sprejetje izpodbijanega sklepa in zloraba pooblastil ter kršitev člena 351 PDEU in splošnih pravnih načel; drugič, kršitev člena 107(1) PDEU; tretjič, kršitev načela varstva zaupanja v pravo; četrtič, napačna presoja združljivosti zadevnega ukrepa z notranjim

trgom; petič, napačna opredelitev upravičencev do pomoči in pomanjkljiva obrazložitev; šestič, napačna uporaba prava v zvezi z vračilom pomoči; in sedmič, kršitev pravice do izjave, člena 108(3) PDEU in člena 6(1) Uredbe št. 659/1999.

Nepristojnost Komisije in neuporaba prava Unije za položaj iz obdobja pred pristopom Romunije

- 59 Tožeče stranke v okviru prvega dela prvega tožbenega razloga v zadevi T-704/15 v bistvu navajajo nepristojnost Komisije in neuporabljenost prava Unije za položaj iz obdobja pred pristopom Romunije. Poleg tega tožeče stranke v okviru prvega dela drugega tožbenega razloga v zadevah T-624/15 in T-694/15 trdijo, da so bile vse morebitne prednosti podeljene pred pristopom Romunije k Uniji. Splošno sodišče meni, da tožeče stranke s svojimi trditvami v zadevah T-624/15 in T-694/15 izpodbijajo tudi pristojnost Komisije za sprejetje izpodbijanega sklepa. Vsekakor je treba vprašanje pristojnosti Komisije kot absolutno procesno predpostavko preučiti po uradni dolžnosti (glej sodbo z dne 13. julija 2000, Salzgitter/Komisija, C-210/98 P, EU:C:2000:397, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 60 Po navedbah tožečih strank, prvič, Komisija ni bila pristojna za sprejetje izpodbijanega sklepa, saj so vsa dejanja in opustitve, ki pomenijo kršitve mednarodnega prava, za katere je arbitražno sodišče Romunijo v arbitražni odločbi spoznalo za krivo v razmerju do tožečih strank in ki so bile podlaga za prisoditev odškodnine v arbitražni odločbi, nastala pred pristopom Romunije k Uniji. Drugič, pravo Unije, vključno s pravili o državni pomoči, naj se kot tako v tem obdobju za Romunijo ne bi uporabljalo in Komisija naj pristojnosti, ki so ji bile podeljene v skladu s členom 108 PDEU in Uredbo št. 659/1999, ne bi mogla zavezujoče izvajati glede državne pomoči, ki so jo dodelili romunski organi. Tretjič, ne bi naj bilo pomembno, da je bilo plačilo odškodnine, dodeljene za kršitve mednarodnega prava, ki jih je Romunija storila v pravnem okviru, ki je veljal pred njenim pristopom k Uniji, izvedeno – kot v obravnavanem primeru – po tem pristopu.
- 61 V zvezi s tem tožeče stranke v zadevi T-704/15 navajajo, da je arbitražno sodišče arbitražno odločbo izdalo zaradi ravnanja romunskih organov v okviru razveljavitve EGO leta 2005, ker so ti kršili legitimna pričakovanja arbitražnih tožnikov in niso ravnali pregledno glede ukinitve spodbud, hkrati pa ohranili ustrezajoče obveznosti navedenih tožnikov. V času tega dejanskega stanja pa naj za EGO ne bi veljala pravila Unije o državni pomoči niti pristojnost Komisije. Izpodbijani sklep naj bi izhajal iz napačne predpostavke, da je bil EGO državna pomoč, prepovedana s pravom Unije.
- 62 Po navedbah tožečih strank v zadevah T-624/15 in T-694/15 naj bi bila brezpogojna pravica do prejetja odškodnine za kršitve Romunije in s tem vsakršna morebitna prednost podeljena bodisi ob kršitvi BIS, ki jo je Romunija storila z ukinitvijo spodbud, določenih z EGO, bodisi ob začetku veljavnosti BIS, ki določa obveznosti Romunije do tožečih strank, vendar vsekakor pred pristopom. Zato naj bi bilo treba vsakršno plačilo na podlagi arbitražne odločbe obravnavati kot plačilo obstoječe pomoči v skladu s členom 15(3) Uredbe št. 659/1999, ki je ni več mogoče vrniti.
- 63 Komisija te trditve izpodbija in odgovarja, da je bila pristojna za sprejetje izpodbijanega sklepa. Ker je bila arbitražna odločba izdana, bila delno izvršena in bo morda v celoti izvršena po pristopu Romunije k Uniji, naj bi tožeče stranke brezpogojno pravico do odškodnine, ki jim je bila dodeljena v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo, lahko pridobile šele po pristopu Romunije k Uniji. To, da EGO nikoli ni bil neposredno predmet nadzora na podlagi pravil Unije o državni pomoči in da je bila domnevna kršitev BIS storjena pred tem pristopom, naj prav tako ne bi bilo upoštevno za določitev pristojnosti Komisije v obravnavanem primeru. Komisija navaja, da v izpodbijanem sklepu Romuniji ni naložila, naj izterja pomoč, ki je bila arbitražnim tožnikom sprva dodeljena na podlagi EGO. Poleg tega naj EGO, ki je bil razveljavljen 22. februarja 2005, ne bi mogel biti pravna podlaga za plačilo odškodnine, dodeljene tožečim strankam. Če bi te lahko zahtevke na podlagi BIS proti Romuniji uveljavljale takoj, ko so bile spodbude, določene v EGO, ukinjene, bi lahko brezpogojna pravica do celotne naknadno dodeljene odškodnine nastala šele po pristopu Romunije k Uniji.

- 64 Po mnenju Komisije je bila zadevna pomoč torej dodeljena po pristopu Romunije k Uniji, in sicer bodisi s pretvorbo arbitražne odločbe – z njenim priznanjem – v veljavni nacionalni pravni naslov bodisi z izvedbo arbitražne odločbe s strani Romunije.
- 65 Komisija je v točkah od 130 do 140 obrazložitve izpodbijanega sklepa preučila, ali je treba zadevni ukrep, ki je v točki 39 obrazložitve navedenega sklepa opredeljen kot „plačilo odškodnine, ki jo je [arbitražno] sodišče dodelilo tožnikom z [arbitražno] odločbo, bodisi z izvedbo ali izvršitvijo te odločbe, in obresti, obračunanih od izdaje [navedene] odločbe“, opredeliti kot novo pomoč. V zvezi s tem je ugotovila, da po razveljavitvi sheme, vzpostavljene z EGO, 22. februarja 2005, nobena družba ni več mogla pridobiti pravice do pomoči v okviru te sheme in da je zato zahtevek tožnikov za odškodnino od države Romunije izhajal le iz „[arbitražne] odločbe v povezavi z romunskim nacionalnim pravom, ki ji daje pravni učinek v nacionalnem pravnem redu Romunije“. Ker je bila arbitražna odločba sprejeta in bi bila lahko izvedena ali izvršena po pristopu Romunije k Uniji, je bila brezpogojna pravica, določena v romunskem nacionalnem pravu za prejetje odškodnine, ki jo je dodelilo arbitražno sodišče, tožnikom podeljena šele po pristopu Romunije k Uniji. Komisija je menila, da dejstvo, da se v času, ko je Romunija – kot so navajali tožniki v okviru upravnega postopka – domnevno prekršila svoje obveznosti iz BIS, s tem da je preklicala shemo pomoči, vzpostavljeno z EGO, ali ko so tožniki predložili svoje zahtevke arbitražnemu sodišču, za Romunijo nista uporabljala niti Akt o pristopu niti Pogodba DEU, ni pomembno, saj tožniki nikoli niso pridobili brezpogojne pravice do plačila odškodnine, ki jim jo je dodelilo arbitražno sodišče in ki je ukrep, ki je predmet presoje Komisije. Poleg tega je Komisija pripomnila, da je bil z arbitražno odločbo tožnikom dodeljen znesek, ki ustreza prednostim, določenim v razveljavljeni shemi iz EGO do predvidenega izteka te sheme, ter odškodnina za izgubljeno priložnost ustvarjanja zalog sladkorja leta 2009 in izgubljeni dobiček, in da je bila Romunija večino časa oziroma celo v vseh zadevnih obdobjih polnopravna članica Unije, za katero so neposredno veljala pravila Pogodbe DEU o državni pomoči. Opozorila je tudi, da shema spodbud iz EGO v Aktu o pristopu ni bila navedena kot obstoječa pomoč. Komisija je na podlagi tega sklenila, da plačilo odškodnine, ki jo je arbitražno sodišče dodelilo tožnikom z izvedbo ali izvršitvijo arbitražne odločbe, pomeni novo pomoč in zato zanjo velja mehanizem nadzora državnih pomoči iz členov 107 in 108 PDEU.
- 66 Na podlagi člena 2 Akta o pristopu so določbe izvirnih pogodb in aktov, ki so jih institucije sprejele pred pristopom, za Romunijo zavezujoče in se v tej državi uporabljajo pod pogoji, ki jih določajo te pogodbe in ta akt.
- 67 Tako se je pravo Unije v Romuniji začelo uporabljati šele po njenem pristopu k Uniji 1. januarja 2007. Komisija je torej šele tedaj dobila pristojnost za izvajanje nadzora nad ukrepom Romunije na podlagi člena 108 PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 20. marca 2013, Rousse Industry/Komisija, T-489/11, neobjavljena, EU:T:2013:144, točki 63 in 64).
- 68 Vendar trditve tožečih strank, ki se nanašajo na nepristojnost Komisije za sprejetje izpodbijanega sklepa, temeljijo na predpostavki, da so vsa dejstva nastala in da so bile vse morebitne prednosti podeljene pred pristopom Romunije k Uniji. Iz tega sledi, da je treba za presojo utemeljenosti teh trditev najprej opredeliti datum, na katerega je bila domnevna pomoč dodeljena.
- 69 V zvezi s tem je treba poudariti, da je treba v skladu s sodno prakso pomoči šteti za dodeljene takrat, ko je na podlagi veljavne nacionalne ureditve upravičencu podeljena pravica za njihovo pridobitev, ob upoštevanju vseh pogojev, ki jih nacionalno pravo določa za pridobitev zadevne pomoči (glej v tem smislu sodbi z dne 21. marca 2013, Magdeburger Mühlenwerke, C-129/12, EU:C:2013:200, točki 40 in 41, in z dne 6. julija 2017, Nerea, C-245/16, EU:C:2017:521, točka 32).
- 70 V obravnavanem primeru se je, prvič, kot izhaja iz izpodbijanega sklepa, z izvedbo ali izvršitvijo arbitražne odločbe skušal ponovno vzpostaviti položaj, v katerem bi tožniki najverjetneje bili, če shema iz EGO ne bi bila razveljavljena (točki 95 in 146 obrazložitve izpodbijanega sklepa ter opomba 83).

- 71 Vendar je iz dejanskega stanja sporov razvidno (glej točke od 5 do 15 zgoraj), da so vsa dejstva, povezana z EGO – in sicer sprejetje EGO s strani Romunije, pridobitev potrdil s strani tožečih družb, na podlagi katerih so bile lahko upravičene do spodbud, določenih v navedenem EGO, začetek veljavnosti BIS, preklic spodbud iz EGO in kršitve, ki jih je Romunija storila pri tem, ter predložitev zadeve arbitražnemu sodišču s strani arbitražnih tožnikov – nastala pred pristopom Romunije k Uniji 1. januarja 2007.
- 72 Drugič, v zvezi s tem je treba poudariti, da je arbitražno sodišče v arbitražni odločbi ugotovilo, da je Romunija s preklicem spodbud, določenih z EGO, pred 1. aprilom 2009 na eni strani kršila legitimna pričakovanja arbitražnih tožnikov, na drugi strani pa do njih ni ravnala pregledno. Zato je preklic spodbud, določenih z EGO, dogodek, ki je povzročil škodo, za katero je bila arbitražnim tožnikom v arbitražni odločbi dodeljena zadevna odškodnina.
- 73 Kot je razvidno iz točke 146 obrazložitve izpodbijanega sklepa in opombe 83, je bil namen arbitražne odločbe torej „retroaktivno“ nadomestiti škodo zaradi razveljavitve EGO leta 2005, to pomeni, da odškodninski učinki, ki jih ta odločba ustvarja, veljajo za preteklost.
- 74 Iz tega sledi, da je arbitražno sodišče z arbitražno odločbo zgolj določilo natančno škodo, ki je tožnikom nastala zaradi razveljavitve EGO, in izračunalo znesek odškodnine, ki ustreza pravici do nadomestila škode, ki je nastala v času kršitev, ki jih je Romunija storila leta 2005.
- 75 Iz tega izhaja, da je pravica do prejetja odškodnine v smislu sodne prakse, navedene v točki 69 zgoraj, nastala v trenutku, ko je Romunija razveljavila spodbude, določene z EGO leta 2005. V nasprotju s tem, kar je Komisija ugotovila zlasti v točki 134 obrazložitve izpodbijanega sklepa, pravica do prejetja odškodnine, ki jo je dodelilo arbitražno sodišče, tožnikom torej ni bila podeljena šele po pristopu Romunije k Uniji (glej točko 65 zgoraj).
- 76 Tretjič, res je, da je bila arbitražna odločba, s katero so bile ugotovljene kršitve, ki jih je Romunija storila pri razveljavitvi EGO, in določena odškodnina, ki jo je treba iz tega naslova plačati tožnikom, izdana leta 2013, torej po navedenem pristopu.
- 77 Vendar pa je arbitražno sodišče, kot je bilo navedeno v točki 74 zgoraj, zgolj določilo natančno škodo, ki je tožnikom nastala zaradi kršitev, ki jih je leta 2005 storila Romunija. Ker je arbitražna odločba tako le pomožni element zadevne odškodnine in je kot take ni mogoče ločiti od predhodnih ukrepov davčne spodbude, je ni mogoče opredeliti kot novo pomoč ter na njej utemeljiti pristojnost Komisije in uporabljivost prava Unije za vse dogodke, ki so nastali v preteklosti, in sicer za dejansko stanje sporov, nastalo pred pristopom Romunije k Uniji (glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 20. marca 2013, Rouse Industry/Komisija, T-489/11, neobjavljena, EU:T:2013:144, točka 55 in navedena sodna praksa, po pritožbi potrjeno s sodbo z dne 20. marca 2014, Rouse Industry/Komisija, C-271/13 P, neobjavljena, EU:C:2014:175).
- 78 Glede na navedeno je treba skleniti, da je pravica tožnikov do prejetja zadevne odškodnine nastala in začela učinkovati v času, ko je Romunija razveljavila EGO 24, to je pred pristopom Romunije k Uniji, in da torej trenutek, ko je bila ta pravica tožnikom podeljena v smislu sodne prakse, navedene v točki 69 zgoraj, sega v čas pred pristopom. Na eni strani je arbitražna odločba namreč le priznanje te pravice in na drugi strani plačila, izvedena v letu 2014, pomenijo le izvršitev te pravice, nastale leta 2005.
- 79 Ker pa se pravo Unije ter zlasti člena 107 in 108 PDEU v Romuniji niso uporabljali pred njenim pristopom k Uniji (glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 2015, Electrabel in Dunamenti Erőmű/Komisija, C-357/14 P, EU:C:2015:642, točka 64 in navedena sodna praksa), Komisija ni mogla izvajati pristojnosti, ki so ji bile podeljene s členom 108 PDEU, in zlasti ni mogla sankcionirati spodbud, določenih z EGO, za obdobje pred navedenim pristopom. Komisija je namreč šele od tega pristopa pridobila pristojnost za izvajanje nadzora nad ukrepanjem Romunije na podlagi člena 108

PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 20. marca 2013, Rouse Industry/Komisija, T-489/11, neobjavljena, EU:T:2013:144, točka 63, po pritožbi potrjeno s sodbo z dne 20. marca 2014, Rouse Industry/Komisija, C-271/13 P, neobjavljena, EU:C:2014:175).

- 80 Poleg tega je treba pojasniti, kot so navedli tožniki, da to, da je bila odškodnina izplačana po navedenem pristopu, v tem okviru ni pomembno, saj ta plačila, izvedena leta 2014, pomenijo izvrševanje pravice, nastale leta 2005.
- 81 Četrtrič, Komisija je predmet zadevnega ukrepa opredelila kot „plačilo odškodnine, ki jo je [arbitražno] sodišče dodelilo tožnikom z [arbitražno] odločbo, bodisi z izvedbo ali izvršitvijo te odločbe, in obresti, obračunanih od izdaje [navedene] odločbe“ (točka 39 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 82 Poudariti pa je treba, da čeprav se Komisija v izpodbijanem sklepu ni izrecno izrekla glede zakonitosti EGO, pa zlasti iz točk 24, 25, 95 in 146 obrazložitve izpodbijanega sklepa izhaja, da je menila, da plačilo odškodnine, ki jo je arbitražno sodišče dodelilo tožnikom, ni v skladu s pravom Unije, saj je bilo namenjeno ponovni vzpostavitvi spodbud, ki jih je določal EGO in ki so bile v nasprotju s pravom Unije. Iz izpodbijanega sklepa tako jasno izhaja, da je Komisija štela, da gre za neposredno povezavo med tem plačilom in shemo spodbud, določenih v EGO, in da je sklep Komisije, da plačilo odškodnine pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, temeljil na zamisli, da so bile same spodbude, določene v EGO, nezdržljive s pravom Unije.
- 83 V skladu z ustaljeno sodno prakso se novo pravilo načeloma uporabi neposredno za prihodnje učinke položaja, ki je nastal med veljavnostjo starega pravila (glej sodbo z dne 11. decembra 2008, Komisija/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 84 V obravnavanem primeru pa zaradi posebne narave arbitražne odločbe, ki je razvidna zlasti iz točke 146 obrazložitve izpodbijanega sklepa, ni mogoče šteti, da učinki te odločbe pomenijo prihodnje učinke položaja, ki je nastal pred pristopom, v smislu sodne prakse, navedene v točki 83 zgoraj, saj je ta odločba retroaktivno povzročila dokončno pridobljene učinke, ki jih je le „ugotovila“ za preteklost, torej učinke, ki so bili delno vzpostavljeni že pred pristopom.
- 85 Komisija je namreč v točki 146 obrazložitve izpodbijanega sklepa menila, da se „z izvedbo [arbitražne] odločbe [...] dejansko ponovno vzpostavi položaj, v katerem bi tožniki po vsej verjetnosti bili, če Romunija ne bi ukinila [EGO][, in da to pomeni] pomoč za tekoče poslovanje“.
- 86 Ker pa so bile spodbude, določene v EGO, razveljavljene leta 2005 in torej pred pristopom Romunije k Uniji, Komisija ni bila nikakor pristojna za presojo njihove domnevne nezakonnosti z vidika prava Unije, vsaj kar zadeva obdobje pred pristopom. Ker je poleg tega zadevna pravica do odškodnine nastala v trenutku te razveljavitve (glej točko 75 zgoraj), se Komisija prav tako ni mogla izreči glede skladnosti te pravice za to isto obdobje.
- 87 V zvezi s tem je treba poudariti, da v obravnavanem primeru – drugače kot v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, točke od 38 do 41) – arbitražno sodišče ni bilo dolžno uporabiti prava Unije za dejstva, ki so nastala pred pristopom in o katerih je odločalo.
- 88 Poleg tega glede na to, da so vsa dejstva v sporu, ki jih je upoštevalo arbitražno sodišče, nastala pred tem pristopom, arbitražna odločba ne more povzročiti, da je podana pristojnost Komisije in da se pravo Unije uporabi za ta predhodno nastala dejstva, če so ta povzročila učinke že pred navedenim pristopom (glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 10. januarja 2006, Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, točki 25 in 36).

- 89 Kot je Komisija poudarila v točki 135 obrazložitve izpodbijanega sklepa, iz arbitražne odločbe izhaja, da je arbitražno sodišče zneske, ki so bili dodeljeni kot odškodnina za škodo, nastalo zaradi kršitev, ki jih je storila Romunija, izračunalo za obdobje od razveljavitve EGO 22. februarja 2005 do njegovega predvidenega izteka 1. aprila 2009. Res je, da to obdobje zajema 27 mesecev, v katerih je bila Romunija že članica Unije, kot tudi možnost ustvarjanja zalog sladkorja leta 2009 in izgubljeni dobiček za obdobje od 1. januarja 2005 do 31. avgusta 2011.
- 90 Vendar je treba kljub temu ugotoviti, da zneski, dodeljeni za odškodnino za obdobje pred pristopom Romunije k Uniji, in sicer obdobje med vključno 22. februarjem 2005 in 31. decembrom 2006, ne morejo pomeniti državne pomoči v smislu prava Unije. Na podlagi sodne prakse, navedene v točkah 69, 79 in 88 zgoraj, je torej treba ugotoviti, da je Komisija retroaktivno izvajala svojo pristojnost glede položaja iz obdobja pred pristopom Romunije k Uniji vsaj glede teh zneskov.
- 91 Poleg tega glede zneskov, odobrenih za odškodnino za obdobje po pristopu Romunije k Uniji, torej obdobje od vključno 1. januarja 2007 do 1. aprila 2009, tudi ob predpostavki, da je mogoče plačilo odškodnine za to obdobje opredeliti kot nezdružljivo pomoč, je Komisija, ker ni razlikovala med obdobji odškodnine za škodo, ki je tožnikom nastala pred pristopom ali po njem, vsekakor prekoračila svoje pristojnosti na področju nadzora državnih pomoči.
- 92 Glede na vse navedeno je treba skleniti, da je Komisija s sprejetjem izpodbijanega sklepa retroaktivno uporabila svoje pristojnosti iz člena 108 PDEU in Uredbe št. 659/1999 za dejstva iz obdobja pred pristopom Romunije k Uniji. Komisija torej zadevnega ukrepa ni mogla opredeliti kot državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.
- 93 Zato je treba prvemu delu prvega tožbenega razloga, navedenega v zadevi T-704/15, in prvemu delu drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevah T-624/15 in T-694/15, ugoditi.

Napačna opredelitev prednosti in pomoči v smislu člena 107 PDEU v arbitražni odločbi

- 94 Tožeče stranke v drugem delu drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevah T-624/15 in T-694/15, in v prvem delu drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevi T-704/15, trdijo, da jim arbitražna odločba ne podeljuje gospodarske prednosti, temveč se nanaša le na odškodnino za škodo, ki jim je nastala. V zvezi s tem trdijo, da navedena odločba ne vzpostavlja ponovno EGO, ampak jim podeljuje odškodnino, ker Romunija ni izpolnila svojih obveznosti, določenih z BIS, in zlasti ker je ohranila ustrezajoče obveznosti vlagateljev, čeprav so bile spodbude preklicane. Tožeče stranke, ki so pri arbitražnem sodišču sprva zahtevale ponovno vzpostavitev EGO, naj bi svoje predloge v zvezi s tem izrecno spremenile. Komisija naj bi se napačno osredotočila na način, na katerega je arbitražno sodišče izračunalo odškodnino, namesto na razlog za njeno dodelitev. Ta izračun odškodnine naj v obravnavanem primeru ne bi bil upošteven. Poleg tega naj Komisija ne bi bila pristojna za ponovno preučitev odškodnine, ker se ne strinja z izbrano metodo izračuna. Komisija naj nikakor ne bi dokazala, da dodeljeni zneski ustrezajo natančnemu znesku vračil in oprostitev, ki naj bi jih tožeče stranke pridobile na podlagi EGO za zadevno obdobje, in da naj bi torej bila ta shema z arbitražno odločbo dejansko ponovno vzpostavljena. Zato naj jim v skladu s sodno prakso Sodišča (sodba z dne 27. septembra 1988, Asteris in drugi, od 106/87 do 120/87, EU:C:1988:457) izvrševanje arbitražne odločbe ne bi podeljevalo prednosti v smislu člena 107(1) PDEU.
- 95 Poleg tega naj arbitražna odločba ne bi povzročila, da tožeče stranke prejmejo odškodnino za preklic nezdružljivega ukrepa državne pomoči. Komisija naj bi izhajala iz napačne predpostavke, da je bil EGO državna pomoč, prepovedana s pravom Unije. Tožeče stranke trdijo, da za EGO v času dejstev, na katera se nanaša arbitražna odločba, niso veljala pravila Unije o državni pomoči in da skuša Komisija svoje pristojnosti v zvezi z navedenimi dejstvi izvajati retroaktivno. Po mnenju tožečih strank

naj bi šlo vsekakor za prednost, pridobljeno „v običajnih tržnih pogojih“, ker naj bi bilo plačilo samodejna posledica naložitve z arbitražno odločbo. Nazadnje, stališče, da je BIS neveljaven, naj bi bilo napačno.

- 96 Komisija ob podpori Kraljevine Španije te trditve prereka. Po njenem mnenju naj bi bilo očitno, da plačilo odškodnine, dodeljene tožečim strankam na podlagi ugodilne odločbe, ki naj bi ustrezala zneskom nedovoljene in nezakonite načrtovane pomoči, samo po sebi pomeni posredno podelitev državne pomoči. V zvezi s tem Komisija pojasnjuje, da ni nikoli trdila, da se z arbitražno odločbo EGO *de iure* ponovno vzpostavlja, temveč je v izpodbijanem sklepu ugotovila, da navedena odločba *de facto* ponovno vzpostavlja spodbude, določene z EGO, ker je bil z arbitražno odločbo zgolj ponovno vzpostavljen položaj arbitražnih tožnikov, v katerem bi ti najverjetneje bili, če EGO leta 2005 ne bi bil razveljavljen. Arbitražno sodišče naj bi navedlo vzročno zvezo med kršitvijo BIS in dodeljeno odškodnino ter se pri tem sklicevalo izključno na preklic spodbud, določenih z EGO, vendar naj ne bi omenilo nobene škode, ki bi nastala zaradi ohranitve obveznosti vlagateljev ali pomanjkanja preglednosti. Obravnavani primer naj bi bil bistveno drugačen od tistega v zadevi, ki je bila podlaga za izdajo sodb z dne 27. septembra 1988, Asteris in drugi (od 106/87 do 120/87, EU:C:1988:457).
- 97 Kraljevina Španija dodaja, da zadevna odškodnina dejansko pomeni državno pomoč, saj je bila zadeva arbitražnemu sodišču predložena v odločanje kmalu po razveljavitvi EGO, in da je bil sam izračun odškodnine opravljen po metodi, ki je zelo podobna tisti, ki jo je določal navedeni EGO. Prav predčasna razveljavitev te sheme naj bi bila v bistvu povod za spor. Poleg tega naj noben posameznik ne bi imel individualne pravice do državne pomoči, ne glede na njeno obliko in ne glede na to, ali mu jo je država prej dodelila.
- 98 Komisija je v točki 95 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila:
- „Iz teh ugotovitev je razvidno, da Romunija z izvedbo ali izvršitvijo odločbe [arbitražnim] tožnikom dodeli znesek, ki popolnoma ustreza prednostim, predvidenim v ukinjeni shemi iz [EGO], v času od njene ukinitve (22. februarja 2005) do njenega predvidenega izteka (1. aprila 2009). Povedano natančneje, z izvedbo ali izvršitvijo odločbe se dejansko povrnejo carinske dajatve, zaračunane za uvoženi sladkor in druge surovine med 22. februarjem 2005 in 31. marcem 2009, ter carinske dajatve, ki so bile zaračunane za uvoženi sladkor in bi se jim tožniki izognili, če bi imeli priložnost ustvariti zaloge sladkorja pred načrtovanim iztekom olajšav iz [EGO] 31. marca 2009. Poleg tega je [arbitražno] sodišče, da bi se [arbitražnim] tožnikom zagotovil popoln izkoristek zneska, ki ustreza znesku ukinjene sheme, in da bi se jim ponovno zagotovil položaj, v katerem bi ‚po vsej verjetnosti‘ bili, dodelilo tudi obresti ter nadomestilo za domnevno izgubljeno priložnost in izgubljeni dobiček. Z izvedbo ali izvršitvijo odločbe se dejansko ponovno vzpostavi položaj, v katerem bi [arbitražni] tožniki ‚po vsej verjetnosti‘ bili, če shema iz [EGO] ne bi bila ukinjena.“
- 99 Komisija je v točki 99 obrazložitve izpodbijanega sklepa prav tako navedla, da „se je [arbitražno] sodišče pri utemeljitvi svojega sklepa, da dodeli odškodnino za povišane cene in izgubo zmožnosti ustvarjanja zalog ter za izgubljeni dobiček, sklicevalo le na škodo, ki je tožnikom nastala zaradi preklica spodbud iz [EGO]“.
- 100 V zvezi s tem člen 107(1) PDEU določa, da „[r]azen če Pogodbi ne določata drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdržljiva s skupnim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami“.
- 101 V skladu z ustaljeno sodno prakso morajo biti za opredelitev „pomoči“ v smislu člena 107(1) PDEU izpolnjeni vsi pogoji iz te določbe. Tako mora iti, prvič, za državno intervencijo ali intervencijo iz državnih sredstev. Drugič, ta intervencija mora biti taka, da lahko vpliva na trgovino med državami

članicami. Tretjič, z njo mora biti prejemniku podeljena selektivna prednost. Četrtrič, izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco (glej sodbo z dne 16. julija 2015, BVVG, C-39/14, EU:C:2015:470, točki 23 in 24 ter navedena sodna praksa).

- 102 Pojem državne pomoči, kot je opredeljen v Pogodbi DEU, je pravni pojem in ga je treba razlagati na podlagi objektivnih elementov. Zato mora sodišče Unije načeloma ter ob upoštevanju konkretnih elementov spora, o katerem odloča, in tehničnosti ali zapletenosti presoje, ki jo je opravila Komisija, izvajati celovit nadzor glede vprašanja, ali ukrep spada na področje uporabe člena 107(1) PDEU (glej sodbo z dne 21. junija 2012, BNP Paribas in BNL/Komisija, C-452/10 P, EU:C:2012:366, točka 100 in navedena sodna praksa).
- 103 Poleg tega odškodnine za nastalo škodo ni mogoče šteti za pomoč, razen če pomeni nadomestilo za odpravo nezakonite ali nezdružljive pomoči (glej v tem smislu sodbo z dne 27. septembra 1988, Asteris in drugi, od 106/87 do 120/87, EU:C:1988:457, točki 23 in 24), kot opozarja Komisija v točki 104 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Ta točka 104 obrazložitve izpodbijanega sklepa potrjuje, da Komisija meni, da je arbitražna odločba nezdružljiva pomoč, ker daje nadomestilo za odpravo ukrepa, ki ga šteje za pomoč, nezdružljivo s pravom Unije.
- 104 Vendar iz analize prvega dela prvega tožbenega razloga, navedenega v zadevi T-704/15, in prvega dela drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevah T-624/15 in T-694/15, izhaja, da se pravo Unije ne uporablja za nadomestilo za preklic EGO, vsaj ne za obdobje pred pristopom, saj arbitražna odločba, v kateri je ugotovljen obstoj pravice do odškodnine, nastale leta 2005, ni povzročila, da bi se v tem predhodnem obdobju uporabilo pravo Unije in bi bila podana pristojnost Komisije.
- 105 Odškodnine za preklic sheme iz EGO, vsaj glede zneskov, ki se nanašajo na obdobje od 22. februarja 2005 do 1. januarja 2007, torej ni mogoče šteti za nadomestilo za odpravo nezakonite ali s pravom Unije nezdružljive pomoči.
- 106 Ker se pravo Unije ne uporablja za odškodnino za preklic EGO, vsaj ne za obdobje pred pristopom, se lahko tožeče stranke, vsaj za to obdobje, sklicujejo na sodbo z dne 27. septembra 1988, Asteris in drugi (od 106/87 do 120/87, EU:C:1988:457).
- 107 Vendar iz analize prvega dela prvega tožbenega razloga, navedenega v zadevi T-704/15, ter prvega dela drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevah T-624/15 in T-694/15, izhaja, da Komisija ni pristojna in da se pravo Unije ne uporablja za EGO, za njegov preklic in odškodnino za ta preklic, saj arbitražna odločba, v kateri je ugotovljen obstoj pravice do odškodnine, nastale leta 2013, ni povzročila uporabe prava Unije ter pristojnosti Komisije za predhodne ukrepe davčne spodbude EGO in zato, kot posledico tega, za zadevno odškodnino.
- 108 Ker je torej zadevna odškodnina vsaj delno zajemala obdobje pred pristopom (med 22. februarjem 2005 in 1. januarjem 2007) in Komisija glede zneskov, katerih vračilo je treba zagotoviti, ni razlikovala med tistimi, ki se nanašajo na obdobje pred pristopom, in tistimi, ki se nanašajo na obdobje po pristopu, je sklep, s katerim je celotno odškodnino opredelila kot pomoč, nujno nezakonit.
- 109 Iz tega sledi, da je izpodbijani sklep nezakonit, ker je bila v njem odškodnina, ki jo je arbitražno sodišče dodelilo za nadomestilo škode, nastale zaradi odprave ukrepov davčnih spodbud, opredeljena kot pomoč v smislu člena 107 PDEU, vsaj za obdobje pred datumom začetka veljavnosti prava Unije v Romuniji.
- 110 Zato je treba prav tako ugoditi drugemu delu drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevah T-624/15 in T-694/15, ter prvemu delu drugega tožbenega razloga, navedenega v zadevi T-704/15.
- 111 Glede na vse navedeno je treba izpodbijani sklep razglasiti za ničen v celoti, ne da bi bilo treba preučiti druge dele teh tožbenih razlogov ali druge tožbene razloge.

Stroški

- 112 V skladu s členom 134(1) Poslovnika se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki.
- 113 Komisija ni uspela, zato se ji v skladu s predlogom tožečih strank naloži, da poleg svojih stroškov nosi tudi stroške tožečih strank.
- 114 V skladu s členom 138(1) Poslovnika države članice, ki se kot intervenientke udeležijo postopka, nosijo svoje stroške. Zato Kraljevina Španija in Madžarska nosita svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (drugi razširjeni senat)

razsodilo:

- 1. Zadeve T-624/15, T-694/15 in T-704/15 se združijo za izdajo sodbe.**
- 2. Sklep Komisije (EU) 2015/1470 z dne 30. marca 2015 o državni pomoči SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) Romunije – Arbitražna odločba o zadevi Micula proti Romuniji z dne 11. decembra 2013 se razglasi za ničen.**
- 3. Evropska komisija nosi svoje stroške in stroške družb European Food SA, Starmill SRL, Multipack SRL in Scandic Distilleries SA, Ioana in Viorela Micule ter družb European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Transilvania General Import-Export SRL in West Leasing International SRL.**
- 4. Kraljevina Španija in Madžarska nosita svoje stroške.**

Prek

Buttigieg

Schalin

Berke

Costeira

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 18. junija 2019.

Podpisi